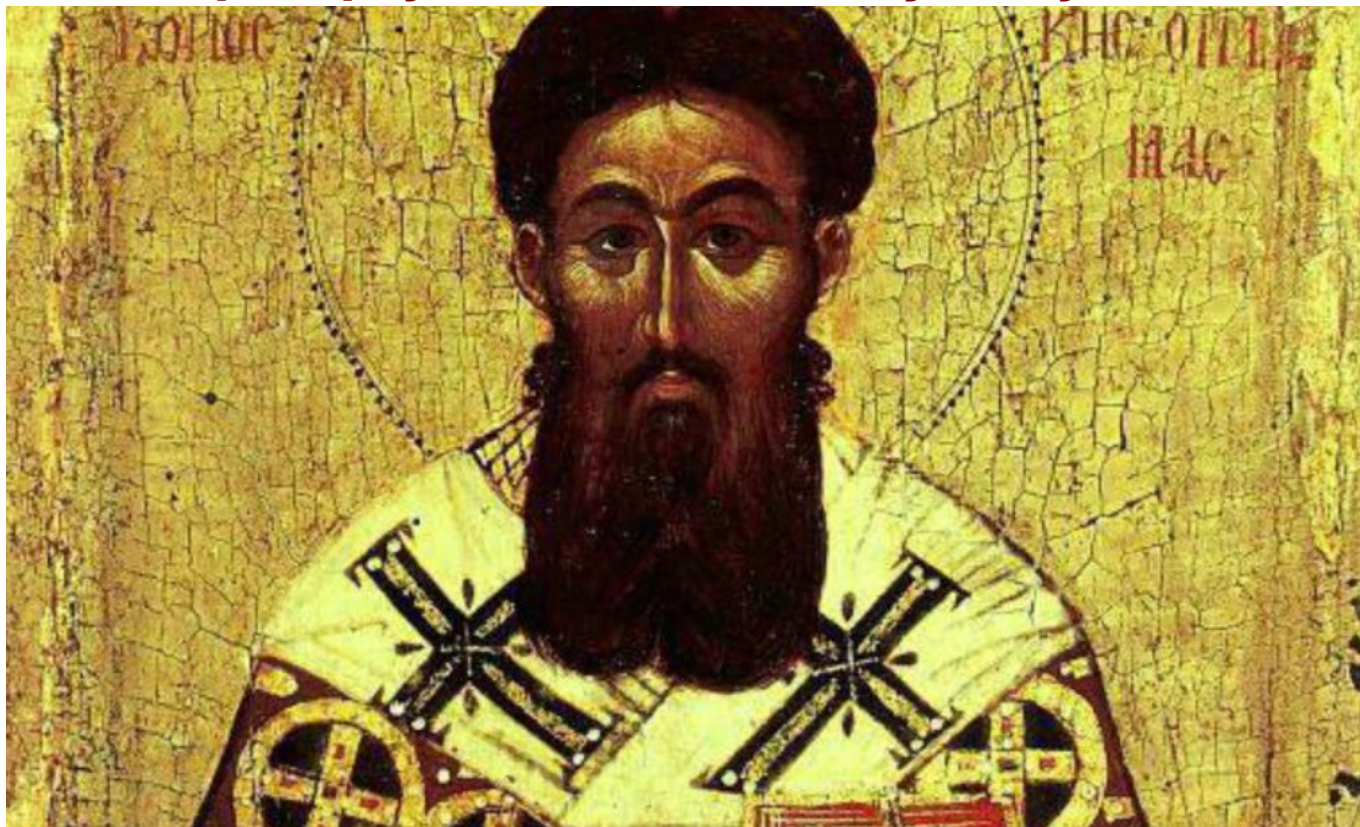

Свети Григорије Палама: О посту, бесједа

1. Очима је угодно да посматрају мирно море како се блиста и сија јасном светлошћу, док његова глатка површина одражава блесак светлости. Међутим, много је пријатније не само видети Цркву, него и говорити у њој, сабраној у Богу, ослобођеној пометње, тајанствено озареној божанском светлошћу и устремљеној ка том Блистању и рукама и очима, и свим осећањима и мислима. Пошто ми је благодат Духа данас подарила да угледам тај прекрасни приказ, као и вас који сте даноноћно присутни у храму Божијем, старајући се да му приступите без икаквог недостатка, могао бих да вас упоредим са изданцима надземаљског стабла, засађеног крај извора воде Духа. И ја ћу, колико могу, потпомоћи том орошавању. Као што ви јутарњим додајете и дневне молитве, тако ћу и ја, уколико ми то време дозволи, јутарњој додати и вечерњу поуку, јасно вам указујући на оне замке помоћу којих непријатељ нашег спасења на разне начине настоји да бескорисним учини не само пост, него и нашу молитву.

2. Постоје, браћо, и друге врсте рђавог преједања и опијања, али оне не долазе нити од јела и пића, нити од наслада које од њих потичу, него од гнева на ближњег, од мржње и злопамћења, као и од сваког оног зла које они

рађају, о чему и Мојсеј говори у песми: Вино је њихово отров змајевски и неизлечиви јед аспидин (5. Мојс. 32; 33). Зато пророк Исаија каже: Тешко онима што су без вина пијани (Иса. 28; 1) и саветује, говорећи: Немојте постити будући у свађи (Иса. 58; 4). Онима који у таквом стању посте, он као да говори у име Господње: То ли називаш постом угодним Богу – кад повијеш врат свој као срп? Зато одвраћам очи своје од вас кад ширите руке своје к Мени, и када умножавате молитве своје, ја не слушам (Иса. 58; 5,1; 15).

3. Према томе, пијанство такве врсте, које потиче од мржње и које је, више него било шта друго, разлог да се Бог одврати од нас, ђаво настоји да изазове код оних што се моле и посте. Он их подсећа на сагрешења других људи према њима, подстиче их на злопамћење и оштри им језик за клевете. Он при том чини да се уподобе оном човеку којег Давид описује како се моли преиспуњен злом: Смишљаш безакоње по цео дан, неправду је смислио језик твој, као бријач оштар учинио си превару (Пс. 51; 3-4). Давид моли Бога да га избави од таквих људи, говорећи: Избави ме, Господе, од човека злога, и од мужа неправедног ослободи ме... изоштрише језик свој као у змије, отров аспидин је под уснама њиховим (Пс. 139; 1,3)-

4. Молим вас, браћо, да ми, у време поста и молитве, од срца опростимо ако смо некад уистину имали или мислили да имамо нешто против некога и да сви пребивамо у љубави. Осим тога, мислимо боље један о другоме, подстичући се узајамно на љубав и добра дела. Говоримо добро једни о другима и у самима себи расуђујмо и размишљајмо о ономе што је добро пред Богом и пред људима, да бисмо постили похвалним и беспрекорним постом и да би молитве које упутимо током поста биле Богу угодне, како бисмо Га по благодати на доличан начин називали Оцем и могли одважно да Му кажемо: Оче, опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим (Мт. 6; 12).

5. Постоји, опет, и друга недолична ствар коју злонамерник током поста и молитве полаже у наше душе. То је преузношење, које је у себи носио и онај фарисеј: премда је постио и молио се, вратио се (са молитве) без плода (досл. празан). Ми пак, знајући да је нечист сваки који је надменог срца и да га Бог не прихвата, и знајући да смо дужници Богу у многим и великим стварима и да враћамо тек најмањи део дуга, занемарићемо оно што је иза нас као сасвим ништавно и стремићемо оном што је испред нас, постећи и молећи се скрушеног срца, уз самопрекоровање и смирење, да би и наш пост био чист и богоугодан, и да би у храму Божијем владали пажња и будност.

6. Други начин деловања лукавога, који чини да наш труд поста и молитве

буде бескористан, састоји се у томе да нас убеди да то чинимо (тј. да постимо и да се молимо) из славољубља и лицемерја. Зато Господ у Еванђељу саветује, говорећи: Уђи у собу своју и, затворивши враша своја, иомоли се Оцу своме Који је у тајности; и Отац твој који види тајно, узвратиће теби јавно (Мт. 6,6).

7. Он то не говори зато што нам заповеда да се отуђимо од сабирања у храму, од (заједничке) молитве и псалмопојања. У том случају не би Му Псалмопојац – пророк говорио: Усред Цркве хвалићу Те (Пс. 21; 23), Исповедаћу Те и хвалити међу народима, Господе, псалмопеваћу Ти међу незнабошцима (Пс. 56; 10) и Завете моје испунићу пред онима који Га се боје (Пс. 21; 26), а нама: Уцрквама благосиљајте Бога (Пс. 67; 27) и Ходите, поклонимо се и припаднимо Њему и плачимо пред Господом Створитељем нашим (Пс. 94; 6). Време нам не дозвољава да сада наведемо и друге, још узвишеније примере. Господ, дакле, поучава да се молимо у самоћи, у својим кућама, па чак и на својој постељи. подстиче нас да се молимо Богу и у цркви, као што молитва која се твори „изнутра“, тј. умом, подстиче да се молимо и уснама. Онај пак који хоће да се помоли само онда када уђе у храм Божији, али ни код куће, ни на путу, ни на трговима не мари за молитву, неће се истински молити ни онда кад се нађе у храму Божијем.

8. То показује онај што после речи: Готово је (приправно је) срце моје, Господе, додаје: Певаћу и псалмопојаћу у славу Твоју (Пс. 56; 8) а на другом месту каже: Када бих Те спомињао на постељи мојој, у јутрима бих размишљао о Теби (Пс. 63; 7). Речено је, међутим, и следеће: А када постите, каже Христос, не будите суморни као лицемери; јер они натмуре лица своја да се покажу људима како посте. Заиста вам кажем: примили су плату своју. А ти када постиш, намажи главу своју, и лице своје умиј, да те не виде људи где постиш, него Отац твој Који је у тајности; и Отац твој, Који види тајно, узвратиће теби јавно (Мт. 6; 16-18).

9. О, какво неупоредиво човекољубље! Господ нам је овим речима сада објавио пресуду и одлуку која ће се пројавити на будућем суду, да бисмо још овде задобијали бољу пресуду и бољи удео. Онима који живе славољубиво, а не према Његовим заповестима Господ ће изговорити речи које су сагласне с оним што сад говори: „Примили сте своју награду током свога живота“ као што је и Авраам, према еванђелској параболи, рекао оном богаташу у пламену: Примио си добра своја у живошу своме (Лк. 16; 25). Онима пак који се подвизавају у врлини имајући само Њега у виду, Он каже да ће им узвратити јавно, тј. да ће им пред оним општесветским сабором (досл.

призором) узвратити благословом, наследством, радошћу и непорочним и вечним наслађивањем. Онај Који жели да се сви спасу и да дођу у познање истине, не жели да неко буде лишен овога наследства, због чега, као што сам рекао, сада објављује Своју непристрасну и непроменљиву пресуду, показујући да су синови Божији само они што су презрели људску славу.

10. Због тога Он казује о овоме и о другоме, говорећи: Отац твој, Који види тајно, узвратиће теби јавно, да би оне што су презрели празну и људску славу учинио Својим синовима и санаследницима и да би их показао као такве. Оне друге ће, међутим, уколико се не покају, лишити усиновљења. Господ ово говори зато да наша молитва и пост не би били видљиви за људске очи, услед чега од њих не би било никакве користи: догодило би се да одважно истрајавамо у труду молитве и поста, а да се лишавамо награде за то! Говори нам да намажемо главу уљем и да умијемо лице, тј. да се не трудимо да будемо бледи, прљави и суве главе, као да смо измучени. постом и као да презиремо тело, због чега бисмо добили похвалу од људи. Тако су услед славољубља поступали фарисеји, због чега су праведно отуђени од Христове Цркве, и Господ строго забрањује да их подражавамо.

11. Ако неко узвишено каже да се овде мисли на главу душе, односно на ум као на њен владајући део и да лице овде означава маштовити део душе (уобразиљу) у којем се налази постојано средиште оних утисака (досл. дејстава) која потичу од чула, онда је добро ако, док постимо, помазујемо главу уљем, тј. ако свој ум учинимо милосрдним, и ако умијемо своје лице, тј. своју уобразиљу, од срамних и нечистих помисли, од гнева и сваког лукавства. Такав пост, који се савршава на такав начин, не протерује и не посрамљује само све рђаве страсти а заједно са њима и подстрекаче и творце ових страсти, односно демоне, него и поснике придружује добрим ангелима и преображава их у ангеле, чини да ангели буду њихови чувари и побуђује их (ангеле) да им помажу и да буду њихови сатрудници.

12. У старини се, код оне тројице младића у Вавилону, украшених истим таквим уздржањем и постом, показало да је заједно с њима у пламену и четврти, који их је сачувао неповређенима и чудесно их орошавао. На сличан начин је пред Данила, који је упражњавао вишедневни пост, стао ангео, умудрујући га и предсказујући му будуће догађаје. Другом приликом, када је он (Данило) молитвом и постом затворио уста лавовима, ангео је са великог растојања пренео кроз ваздух пророка, који му је донео храну. Тако ће и у нама, који заједно упражњавамо телесни и духовни пост и молимо се, уз садејство добрих ангела бити погашен огањ телесних жеља, гнев ће бити укроћен као они лавови, и бићемо причасни пророчкој храни са надом у

будућа добра, вером и умним созерцањем, биће нам дато да газимо змију и шкорпију и сву силу ђаволску.

13. Пост који није такав и који се не савршава на такав начин сродан је злим ангелима: њима је својствено гладовање (досл. неузимање хране, грч. агрсхрш) повезано са гневом и мржњом, са гордошћу и противљењем Богу. Због тога ћемо им се супротставити, будући да смо ми послушници и служитељи Добра, јер не ратујемо против крви и тела, каже апостол, него против поглаварства, и власти, и господара таме овога света, против духова злобе у поднебесју (Еф. 6; 12). Ми не можемо да им се успротивимо искључиво постом, него ћемо, за своју заштиту, користити и оклоп праведности, шлем спасоносне милостиње, штит вере као и мач Духа, најмоћнији у одбрани, а то је нама упућена, спасоносна реч Божија. На тај начин, треба да водимо добру битку, да сачувамо чврсту веру и да погасимо стреле лукавога и да, показавши се у свему као победници, задобијемо небеске и неувеле венце, радујући се заједно са ангелима у Самом Христу нашем Господу.

14. Њему приличи свака слава, власт, част и поклоњење са беспочетним Његовим Оцем и свесветим, благим и живототворним Духом, сада и увек и у векове векова. Амин.

Извор: Светосавље